

УДК338.4:631.14(477)

Г.Я. Левків, к.е.н.¹, Г.З. Леськів, к.т.н.¹, В.М. Барило, асистент²,

¹ Львівський державний університет внутрішніх справ, м.Львів

² Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій ім. С.З. Гжицького, м.Львів

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ

Розглянуто та проаналізовано важливі проблеми соціально-економічного розвитку агропромислового комплексу України. Розкривається вплив заробітної плати на формування зайнятості населення в роботі сільськогосподарських підприємств і подолання безробіття у селах.

Ключові слова: соціально-економічного розвитку, сільське населення, агропромисловий комплекс, інфраструктура.

Постановка проблеми. За сучасних умов розвитку вітчизняної економіки в аграрному секторі існує багато проблем як соціального, так і економічного характеру. Глибока економічна криза 90-х років і соціальні витрати, якими супроводжуються реформування аграрної сфери, зумовили такі негативні явища, як низький рівень зайнятості сільських жителів, занепад соціальної інфраструктури села, наростання депопуляції поселення, прискорення обезлюднення й вимирання сіл. Перш за все ці проблеми вимагають кардинальних зрушень в системі постійного розвитку сільських територій, надійну фінансову основу яка може забезпечити наявність високого рівня зайнятості населення і подолання безробіття в сільській місцевості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти вирішення проблем соціально-економічного розвитку АПК, удосконалення економічного механізму управління розвитком села, визначення стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку сільських територій висвітлені в наукових працях вітчизняних вчених:

В.Г. Андрійчука, В.Я. Амбросова, О.Г. Булавки, В.В. Вітвіцького, П.І. Гайдуцького, В.С. Дієсперова, О.І. Кочерги, О.В. Крисального, В.І. Куценко, Ю.О. Лупенка, М.Й. Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, М.К. Орлатого, І.В. Прокопи, К.В. Прокопишак, В.П. Рябоконея, П.Т. Саблука, Л.О. Шепотько, В.В. Юрчишина, К.І. Якуби та ін. Кожен з авторів висвітлює певні аспекти соціально-економічного розвитку і підтверджує важливу його роль у підвищенні рівня життя сільського населення.

З досліджень вчених видно, що перед аграрним сектором на теперішній час по-стало багато соціально-економічних проблем, які виникли насамперед через низку взаємопов'язаних чинників, таких як:

- відсутність паритетних економічних відносин між АПК та іншими галузями;
- невідповідність програм реформування економіки сільського господарства і результатів їх виконання визначеним соціальним пріоритетам;
- недосконала правова база;
- недостатнє фінансування аграрного виробника;
- недостатній розвиток інфраструктур аграрного ринку;
- інформаційна обмеженість;
- відсутність умов для покращення продуктивності праці та інші. [2]

Мета статті. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та аналіз соціально-економічного розвитку АПК.

Виклад основного матеріалу. Одним із головних пріоритетних напрямів розвитку та поліпшення соціальної та економічної сфери в сільському господарстві виступає програмування, тобто розробка державних програм економічного та соціального розвитку АПК і виконання її.

Державна програма економічного та соціального розвитку АПК - це комплексна система цілей та стратегій розв'язання проблем економічного та соціального спрямування, а також конкретні заходи держави, спрямовані на досягнення і реалізацію таких цілей. [3]

Треба зауважити, що вирішення цих проблем, які виникли в умовах переходу України до ринкової економіки, по-перше, потребує залучення відповідних коштів, по-друге, визначення реальних джерел їх надходження, а, по-третє, обґрунтування напрямів та методів раціонального їх використання. [5] Таким чином в цільових програмах та у бюджеті держави повинні бути передбаченні статті видатків на розвиток соціально-економічної сфери агропромислового комплексу.

Одним із кроків до розв'язання соціально-економічної проблеми в АПК також може стати зміна існуючої системи трудових відносин. Це можна досягти за допомогою переходу орендодавців у засновників аграрних формувань, що стане стимулом до покращення продуктивності праці. [4]

Соціальна сфера села, як економічна категорія, є об'єктом широкого соціально-економічного вивчення. Чисельність сільських жителів на початок 2009 р. складає 14,7 млн. осіб і за останні 15 років скоротилася на 1,8 млн., або 12 %. За межею бідності знаходиться 15,5 % загальної кількості селянських господарств, у 25 % - сукупні витрати не перевищують рівень прожиткового мінімуму [5].

Розруха в аграрному секторі призвела до того, що сільське господарство стало для сільської молоді неперспективною сферою діяльності. За незначними винятками, в селах або неможливо отримати роботу в сільськогосподарському підприємстві, або пропонується розмір оплати праці неприйнятний для молоді й активної людини. Невтішні й перспективні організації чи успадкування фермерського господарства: важкі умови функціонування більшості цих господарств стримують розвиток фермерського укладу. За даними соціологічних досліджень, лише 9 % молодих селян організували власне фермерське господарство. Не влаштовує молодь і важка малопродуктивна праця в особистих господарствах, де практично неможливо організувати ефективне товарне виробництво.

Найгострішими проблемами розвитку АПК залишаються відсутність мотивації до праці, безробіття, трудова міграція, бідність і занепад соціальної інфраструктури.

Розвиток сільської інфраструктури у СІНА здійснюється шляхом кредитування, які функціонують як громадська: не платять податків, не заробляють прибутки для інвесторів, працюють винятково на себе й збереження низьких тарифів для особистого користування членів кооперативу. Пільгові кредита значно дешевше позичок комерційних банків і надаються на тривалий строк - до 35 років під 3,5 % річних, коли простий банківський кредит на розвиток соціальної інфраструктури видають на 8-9 % річних.

Покращенню соціально-економічного стану АПК сприятиме також виконання «Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року». В якій передбачені такі напрями: забезпечення впровадження соціальних стандартів і нормативів у сільській місцевості; розв'язання проблем зайнятості; розвиток освіти; удосконалення інфраструктури села; розвиток рослинництва і тваринництва та інші напрями.

Необхідно розробити антикризове вдосконалення програм, урахувуючи обмежені бюджетні можливості, і запровадити низку заходів, а саме: скорочення числа посередницьких ланок сільгоспвиробником; стимулювання розвитку різноманітних видів

сільськогосподарської діяльності та збільшення робочих місць на селі; заохочення молоді до організації та ведення сільського господарства сімейного типу.

Виконання та удосконалення всіх вище перелічених напрямів та заходів сприятиме підвищенню рівня соціально-економічного розвитку сільського господарства і економіки країни в цілому.

Висновок. Посилення уваги до вирішення державними та регіональними органами влади основних соціально-економічних проблем життєдіяльності селян помітно покращить перспективи розвитку у аграрного сектору економіки, сприятиме пом'якшенню наслідків і запобіганню відтоку працездатності та зміцнить потенціал сталого розвитку України в цілому. Таким чином, вирішення проблеми соціально-економічного розвитку АПК мають займатися усі органи державної влади та місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві України».
2. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року // Економіка АПК. - 2007. - № 11. - С. 3-57.
3. Карамішев Д.В. Реалізація цільових програм як форма державного регулювання соціально-економічних процесів // Держава та регіони. - 2006. - № 1. - С.95-100.
4. Кустріч Л.О. Соціально-економічне становлення як стадія розвитку сільськогосподарських підприємств // Економіка АПК. - 2007. - № 8. - С. 142-147.
5. Поліщук А. Американская мечта в украинских реалиях. Почему у нас ничего не получается с развитием инфраструктуры села? /А.Поліщук// Электронная версия общественно-политического ежедневника «Кіевській. ТелеграфЪ».-2009. - «28 (478).— <http://telegrafua.com/478/economics/10098/>.
6. Рябоконт В.П. Формування фінансової стабільності розвитку соціальної сфери на селі// Економіка АПК. - 2007. - № 5. - С. 57-60.

Annotation. The important problems of socio-economic development of agroindustrial complex of Ukraine are considered and analysed. Influence of ettlings opens up on forming of employment of population in the robot of agricultural enterprises and overcoming of unemployment in villages.

Key words: socio-economic development, rural population, agroindustrial complex, infrastructure